

Urszula Nowicka

Międzynarodowa Konferencja Naukowa "Sacri Canones – Dwadzieścia lat doświadczeń"

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 54/1-2, 477-480

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MIĘDZYNRODOWA KONFERENCJA NAUKOWA *SACRI CANONES – DWADZIEŚCIA LAT DOŚWIADCZEŃ*

Dnia 13 lutego 2010 r. w ramach Spotkań Cyrylo-Metodiańskich odbyła się w Sandomierzu Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Sacri Canones – dwadzieścia lat doświadczeń*, zorganizowana przez Diecezję Sandomierską oraz Katedrę Prawa Katolickich Kościołów Wschodnich Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Wzięli w niej udział prelegenci oraz uczestnicy nie tylko z Polski, ale także z Włoch, Grecji, Stanów Zjednoczonych, Bułgarii, Ukrainy i Słowacji.

Konferencję otworzył uroczyście inicjator jej zorganizowania, biskup sandomierski Krzysztof Nitkiewicz, który podkreślił ogromną rolę i znaczenie promulgowanego 20 lat temu przez Jana Pawła II Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich, który dla wspólnot wschodnich *otworzył całkowicie nową epokę*, zaś dla duchowieństwa i wiernych Kościoła łańciskiego *stał się swego rodzaju przewodnikiem po chrześcijańskim Wschodzie*.

Wykład inauguracyjny konferencję wygłosił Christo Proykov, biskup tytularny Briula, Egzarcha Apostolski w Bułgarii. Ukazał on korzenie katolickiej społeczności w Bułgarii, która swą historią sięga czasów Cyryla i Metodego, czyli IX wieku chrześcijaństwa. W sposób szczegółowy przedstawił biografie Świętych, ich dzieła i zasługi na polu chrystianizacji, a także kultury Słowian (alfabet słowiański, tzw. „głagolica”). Ukazał także dzieje kultu, jakim od samej śmierci obdarzani byli bracia Cyryl i Metody, zanim w sposób uroczysty doszło do uznania ich świętości przez Kościół dnia 30 września 1880 r. oraz ogłoszenia współpatronami Europy dnia 30 grudnia 1980 r. Podkreślił także, iż od 1968 r. święto Cyryla i Metodego jest obchodzone w Bułgarii jako *tradycyjne święto ekumenizmu, jedności i pewnej drogi współzycia z Kościołem Prawosławnym*.

Po pierwszym wykładzie, w Bazylice Katedralnej pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Sandomierzu sprawowana była Liturgia św. Jana Chryzostoma. Liturgii przewodniczył Egzarcha Apostolski w Grecji, bp Dimitrios Salachas, zaś koncelebrowali: abp Jan Martyniak, grekokatolicki metropolita przemysko-warszawski, bp Włodzimierz Juszcak, ordynariusz eparchii wrocławsko-gdańskiej, bp Christo Proykov, Egzarcha Apostolski w Bułgarii, bp Antoni Dziemianko z Mińska, archimandryta Sergiusz Gajek, wizytator apostolski dla grekokatolików na Białorusi, mitrat Eugeniusz Popowicz, z Eparchii Przemysko-Warszawskiej, bp

Krzysztof Nitkiewicz, ordynariusz sandomierski (który wygłosił homilię) i biskup pomocniczy diecezji sandomierskiej Edward Frankowski oraz wielu kapłanów obrządku łacińskiego i greckokatolickiego.

Dalsza część konferencji, prowadzona przez ks. Mariana Stasiaka, Kierownika Katedry Teologii i Norm Ogólnych Prawa Kanonicznego na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, rozpoczęła się odczytaniem przez biskupa Krzysztofa Nitkiewicza listu kardynała Leonarda Sandro, prefekta Kongregacji ds. Kościołów Wschodnich, w którym wyraził on swoją radość z podjętej inicjatywy naukowej oraz przekazał pozdrowienia dla wszystkich uczestników konferencji.

Następnie biskup Dimitrios Salachas wygłosił wykład na temat aspektów duszpastersko-prawnych relacji międzykościelnych pomiędzy katolikami wschodnimi i łacińskimi. Zwrócił w nim uwagę na założenia doktrynalne i dyscyplinarne Soboru Watykańskiego II, a wśród nich na jednakową godność i znaczenie eklezjologiczne Kościołów wschodnich i Kościoła łacińskiego, na ich prawo rządzenia się według własnej dyscypliny oraz – w związku z tym ostatnim aspektem – na prawo partykularne poszczególnych Kościołów *sui iuris*. Określając adresatów obu Kodeksów (kan. 1 KKKW, kan. 1 KPK), zwrócił także uwagę na ilość przepisów Kodeksu wschodniego odnoszących się także, bezpośrednio bądź pośrednio, do wiernych katolików łacińskich. W swoim wystąpieniu poruszył także zagadnienie przynależności eklezjalnej, duszpasterstwa migrantów oraz relacji międzykościelnych w celebrowaniu i administrowaniu poszczególnych sakramentów. Kończąc zaś podkreślił konieczność i obowiązek zachowywania wszędzie własnego obrządku, co – zdaniem Prelegenta – powinno polegać na *świadczeniu o nim w życiu, celebrowaniu go w liturgii, poznawaniu go w jego istocie i głębi i promowaniu w sposób dynamiczny*.

Przedmiotem kolejnego wykładu, wygłoszonego przez ks. prof. George Dmitry Gallaro, było przybliżenie pojęcia, statusu i tożsamości Kościołów wschodnich *sui iuris* we wspólnocie katolickiej. Prelegent zwrócił przede wszystkim uwagę na konieczność odróżnienia Kościołów Prawosławnych od katolickich Kościołów wschodnich, choć wszystkie one zawierają się w pojęciu chrześcijańskiego wschodu. Tłumacząc ich miejsce w wizji eklezjologicznej oraz jedność wewnętrzną poszczególnych Kościołów partykularnych wschodnich istniejących jako patriarchy, arcybiskupstwa większe oraz prowincje autonomiczne, oparł swoje rozważania w pierwszej kolejności na dokumentach Soboru Watykańskiego II, takich jak Konstytucja *Lumen gentium*, dekret *Christus Dominus* oraz dekret *Orientalium Ecclesiarum*. W oparciu o nie opisał wschodnie Kościoły partykularne jako *wspólnoty eklezjalne złożone z biskupów, presbiterów, diakonów, zakonników i wiernych świeckich, które żyją według jednej z pięciu tradycji wschodnich: aleksandryjskiej, konstantynopolińskiej, antiocheńskiej, chaldejskiej i armeńskiej, utworzone w wyniku połączenia wspólnot eparchial-*

nych lub diecezjalnych, których biskupi są zjednoczeni pod kierownictwem wspólnego przywódcy, prawnie wybranego, który jest w jedności hierarchicznej z Biskupem Rzymskim. Z kolei w oparciu o przebieg prac kodyfikacyjnych oraz odpowiednie kanony Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich wskazał na konieczność dostrzeżenia różnicy pomiędzy pojęciem obrządku oraz Kościołów *sui iuris* oraz na słuszną autonomię tych ostatnich, czyli 22 Kościołów wschodnich pozostających w pełnej jedności ze Stolicą Apostolską.

O sytuacji duszpasterskiej katolików wschodnich w Polsce mówił kolejny Prelegent, ks. prof. Leszek Adamowicz, wykładowca KUL oraz Papieskiego Instytutu Wschodniego w Rzymie. Zwrócił na nią uwagę w kontekście relacji pomiędzy współczesną sytuacją społeczną oraz mobilnością osób a większością Kościoła łacińskiego na terytorium Polski. Otóż – według Prelegenta – szczególnie ważne aspekty, jakie pojawiają się w związku z taką sytuacją, dotyczą zagadnień strukturalnych, formacji duchowieństwa i innych osób pełniących zadania w Kościele, a także konsekwencji w duszpasterstwie parafialnym. Co do struktury – kwestia dotyczy przede wszystkim tych wiernych, którzy na terytorium Polski nie posiadają własnej hierarchii. W związku z tym pozostaje sprawa konieczności zgłębiania przez współczesnego duszpasterza *całego systemu prawnego Kościoła w wymiarze uniwersalnym i ponadobrządkowym*, celem uniknięcia obecnych niestety w duszpasterstwie wątpliwości z zakresu choćby administrowania sakramentów. Dlatego, w odpowiedzi na taką konieczność, Prelegent przedstawił propozycje programowe dla seminariów łacińskich, obejmujące podstawowe wiadomości na temat katolickich Kościołów wschodnich. Z pewnością pomogłyby to uniknąć wielu problemów w duszpasterstwie parafialnym, do których należą przede wszystkim kwestie z udzielaniem sakramentu chrztu, sprawowaniem sakramentu pokuty i pojednania oraz błogosławieniem małżeństw.

Ostatni wykład wygłosił ks. dr mitrat Eugeniusz Popowicz, Protosynteł Archieparchii Przemysko-Warszawskiej. Przedstawił on uczestnikom konferencji zagadnienie prawa partykularnego Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego – historię jego kodyfikacji oraz wybrane kwestie spośród 148 kanonów obowiązującego od dnia 14 stycznia 2008 r. prawa partykularnego. Zwrócił uwagę, iż jest ono odpowiedzią na wezwanie Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich, który w swej treści bardzo często odwołuje się do prawa partykularnego poszczególnych Kościołów *sui iuris*, ale ukazał także liczne trudności, na jakie napotkano przy opracowywaniu tego prawa dla Ukraińskiej Cerkwi Greckokatolickiej. Analizując poszczególne zagadnienia, szczególną uwagę zwrócił na kwestie ustrojowe (a w tym wybór Patriarchy – Arcybiskupa większego, jego władzę, prawa i obowiązki, a także poszczególne urzędy w Kościele partykularnym) oraz kwestie związane z kultem Bożym i życiem sakramentalnym. Przedstawił aktualny dla Kościoła Greckokatolickiego problem odprawiania Mszy

św. w tzw. dni liturgiczne oraz przyjmowania ofiar mszalnych. Podsumowując zaś stwierdził, iż choć aktualne prawo partykularne w dużej mierze spełnia normy, które legły u podstaw prac Papieskiej Komisji do prac nad Kodeksem Prawa Kościołów Wschodnich, to jednak widać jeszcze sporo niedociągnięć. Dlatego prace kodyfikacyjne w Ukraińskim Kościele Greckokatolickim nie są jeszcze zakończone, a *Synod Biskupów zlecił kontynuację prac nad prawem partykularnym Synodalnej Komisji Kanoniczno-Prawnej, która w najbliższym czasie ma doprowadzić prace nad systematyzacją prawa partykularnego do pomyślnego zakończenia.*

Na zakończenie konferencji, której podsumowaniem była żywa dyskusja na tematy poruszane przez Prelegentów, biskup sandomierski Krzysztof Nitkiewicz, podziękował wszystkim obecnym za uczestnictwo i zaprosił na uroczysty obiad do Wyższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu.

Urszula Nowicka

Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej: *Zdolność / niezdolność do zawarcia małżeństwa kanonicznego – perspektywa psychologiczna, psychiatryczna i kanonistyczna*

Sługa Boży Jan Paweł II w słynnej encyklice *Fides et ratio* (nr 3) napisał, iż „wiele jest dróg, którymi człowiek może zmierzać do lepszego poznania prawdy, a przez to czynić swoje życie coraz bardziej ludzkim. (...) Pragnienie prawdy stanowi bowiem nieodłączny element ludzkiej natury. Wrodzoną cechą umysłu ludzkiego jest skłonność do zastanawiania się nad przyczyną zjawisk, chociaż odpowiedzi, jakich sobie stopniowo udzielał, są osadzone w kontekście wskazującym wyraźnie na wzajemne oddziaływanie różnych kultur, w których człowiek żyje”. Z absolutną pewnością można stwierdzić, iż w meritum tych słów wpisuje się Ogólnopolska Konferencja Naukowa zorganizowana na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w dniach 20-21 października 2010 r., przez Wydział Prawa Kanonicznego (I i II Katedrę Kościelnego Prawa Małżeńskiego i Rodzinnego) oraz przez Instytut Psychologii Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej (Katedrę Psychologii Sądowej i Penitencjarnej i Katedrę Psychologii Pracy i Stresu), określona granicami tematu: *Zdolność / niezdolność do zawarcia małżeństwa kanonicznego – perspektywa psychologiczna, psychiatryczna i kanonistyczna.*

Konferencję rozpoczęła koncelebrowana Msza Święta sprawowana w kościele pw. Niepokalanego Poczęcia NMP pod przewodnictwem Dziekana Wydziału Prawa